

Informacija o realizaciji projekata izgradnje malih hidroelektrana i drugih energetskih projekata od javnog interesa

Ministarstvo ekonomije je u cilju optimalne valorizacije raspoloživog hidropotencijala u Crnoj Gori sprovelo, na osnovu inicijative nadležnog organa, tri tenderska postupka za davanje koncesija za korišćenje vodnog energetskog potencijala za proizvodnju električne energije u malim hidroelektranama (u daljem tekstu: mHE) i jedan tenderski postupak na osnovu inicijative zainteresovanog lica. Takođe, pored pomenutih procedura, a u skladu sa Zakonom o energetici, Ministarstvo ekonomije je omogućilo posebnu, pojednostavljenu, proceduru za izgradnju energetskih objekata, u koje spada i izgradnja hidroenergetskih objekata instalisane snage do 1 MW na osnovu energetske dozvole. Na osnovu navedenih procedura, trenutno je u fazi realizacije 21 ugovor o koncesiji kojima je predviđena izgradnja 41 mHE sa insalisanom snagom od oko 73 MW i predviđenom godišnjom proizvodnjom oko 247 GWh. Okvirna vrijednost investicija u pomenutim projektima iznosi oko 112 milion eura. Potpisani ugovori su na osnovu DBOT aranžmana, tj nakon isteka koncesije hidroelektrana sa kompletnom opremom i pratećom infrastrukturom se prenosi državi u vlasništvo.

Mikrolokacije na kojima se predviđa izgradnja energetskih objekata predstavljaju koncesiono područje na kojima će se obavljati koncesione djelatnosti i mogu biti na bilo kom mjestu duž vodotoka, u zavisnosti od toga koji koncept idejnog rješenja daje optimalno tehno-ekonomsko korišćenje vodotoka, uz uvažavanje prostornih i ekoloških ograničenja. Prilikom izgradnje malih hidroelektrana koncesionar je obavezan da prije početka izvođenja radova riješi imovinsko-pravne odnose na zemljištu potrebnom za nesmetanu izgradnju mHE. S tim u vezi, neophodno je rješavanje imovinsko-pravnih odnosa na katastarskim parcelama na kojima je predviđena izgradnja mHE. Imajući u vidu da je Zakonom o energetici proizvodnja električne energije definisana kao djelatnost od javnog interesa, Zakon o koncesijama prepoznaje mogućnost eksproprijacije zemljišta u cilju realizacije koncesije. U postupku rješavanja imovinsko-pravnih odnosa koncesionaru je data mogućnost rješavanja prava vlasništva nad privatnom svojinom kroz neposrednu pogodbu sa vlasnicima nepokretnosti ili ukoliko koncesionar nije u mogućnosti, iz razloga van njegove kontrole da riješi imovinsko-pravne odnose, Vlada Crne Gore utvrđivanjem javnog interesa može omogućiti eksproprijaciju nad katastarskim parcelama predviđenim za izgradnju mHE. Način, rokovi i plaćanje naknade za eksproprijaciju utvrđuju se i sprovode na osnovu Zakona o eksproprijaciji. U skladu sa pomenutim Zakonom, eksproprijacija predstavlja lišenje ili ograničenje prava svojine na nepokretnostima kada to zahtijeva javni interes. Ukoliko je za izgradnju mHE potrebno opštinsko zemljište, investitor je dužan da pribavi saglasnost lokalne samouprave za korištenje iste. Kao što se vidi iz gore navedenog, procedura rješavanja imovinsko-pravnih odnosa je zahtjevna i uključuje veći broj subjekata, zavisno od vlasništva nad zemljištem.

Takođe, neophodno je pomenuti da se mHE obično grade u slabo razvijenim krajevima gde je nerazvijena i putna i elektroenergetska infrastruktura pa je koncesionarima pored obaveze izgradnje samog objekta nametnuta i obaveza izgradnje navedene infrastrukture

kako bi mogli u potpunosti da realizuju projekte, što predstavlja dodatnu obavezu za investitora.

Koncesiono područje obuhvata dio potreban za izgradnju glavnih i pomoćnih energetskih objekata, ali i dio koji se odnosi na izgradnju elektroenergetske infrastrukture. Budući da su projekti izgradnje malih hidroelektrana, odnosno proizvodnja električne energije djelatnost od javnog interesa, Država Crna Gora je kroz mogućnost davanja na korišćenje zemljišta u svom vlasništvu bez naknade našla rješenje kojim je moguće izaći u susret rješavanju jednog dijela problema. Imovinsko-pravni odnosi na zemljištu na kojem je predviđena izgradnja priključka do postojeće elektroenergetske mreže se rješavaju nakon dobijene koncesije, a u zavisnosti od dobijenih elektroenergetskih uslova od Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić. U skladu sa članom 149 Zakona o energetici, ako zbog tehničkih ograničenja nije moguće priključenje objekata korisnika sistema na prenosni ili distributivni sistem i u slučaju da planom razvoja sistema nije predviđena izgradnja potrebne infrastrukture ili je planirana za kasniji period, korisnik sistema, odnosno investitor može o svom trošku da izgradi infrastrukturu za priključenje. Izgradnja infrastrukture može se vršiti po pribavljenoj saglasnosti za priključenje. Budući da je za početak izgradnje neophodno dobijanje građevinske dozvole, odnosno rješavanje imovinsko-pravnih odnosa na predviđenoj trasi priključka, koncesionaru je potrebno dodatno vrijeme kako bi rješio navedeni problem. U skladu sa Zakonom o eksproprijaciji, u postupku eksproprijacije može da se ustanovi službenost radi postavljanja vodovodnih cijevi, električnih i telefonskih kablova i sl. Pomenuta službenost se može ustanoviti i na državnoj i na privatnoj svojini. Ukoliko su parcele nad kojima treba ustanoviti službenost u državnoj svojini potrebno je koncesionaru dati iste na korišćenje bez naknade. Ukoliko pri rješavanju imovinsko-pravnih odnosa na parcelama u privatnoj svojini nije objavljen javni interes, koncesionar neposrednom pogodbom rješava navedeni problem. Budući da je čest slučaj da su parcele u privatnoj svojini pod sporom, kao i da je teško izvršiti identifikaciju vlasnika parcele, rješavanje pomenutog problema može da oduži realizaciju ovih projekata. Bitno je napomenuti da pri rješavanju ovog problema ne vrši se izmjena vlasništva nad nepokretnostima već se samo omogućava prolazak elektroenergetske trase u skladu sa tehničkim rješenjem projekta. Posebno napominjemo činjenicu da se elektroenergetski vodovi nalaze na visini od 12 m i u tom dijelu ne koriste direktno zemljište koje se nalazi ispod njega.

Dosadašnja iskustva što se tiču postupka eksproprijacije ukazuju na potrebu za dužim vremenskim periodom za njihovo rješavanje. Uvažavajući činjenicu da je veliki dio nepokretnosti sa neriješenim ostavinskim postupcima, kao i nezavršenim prenosom prava vlasništva na pravne sljedbenike, takođe i postojanje popisnog katastra kojima je otežano utvrđivanje prava svojine, neophodno je pronaći jedinstveni modalitet za rješavanje ovih ili sličnih problema.

Imajući u vidu da se radi o izgradnji objekata koji se sprovode prema DBOT aranžmanu, dugotrajnošću procedura smanjuje se ekonomska isplativost i održivost projekata prije nego se cjelokupna hidroenergetska postrojenja mHE sa svim pomoćnim objektima prenesu u vlasništvo Države Crne Gore. Takođe, radi se o projektima od javnog interesa koji se ogledaju u povećanju energetskih proizvodnih kapaciteta. U tom smislu, potrebno je pronaći rješenje kojim procedure neopodne za izgradnju energetskih objekata i prateće elektroenergetske infrastrukture ne bi usporile realizaciju projekata izgradnje malih hidroelektrana. Pomenuto rješenje treba u potpunosti uskladiti sa principom poštovanja

private svojine na način da se ni čim se ugrozi zakonski zagarantovana prava vlasnika zemljišta koje je u privatnom vlasništvu. Međutim, kada su u pitanju parcele u državnom i opštinskom vlasništvu, za koje zakonu predviđa da su na raspolaganju koncesionarima u svrhu vršenja koncesione djelatnosti, neophodno je omogućiti procedure izdavanja građevinske dozvole po kojoj se neće dodatno produžavati period realizacije projekata.

U vezi sa navedenim, Ministarstvo ekonomije predlaže Vladi Crne Gore da donese sledeće zaključke:

1. Vlada Crne Gore je na sjednici od _____ 2014. godine razmotrila i usvojila Informaciju o realizaciji projekata izgradnje malih hidroelektrana i drugih energetskih projekata od javnog interesa.
2. Zadužuje se Ministarstvo održivog razvoja i turizma da izda građevinske dozvole za projekte izgradnje malih hidroelektrana i druge energetske projekte od javnog interesa na osnovu koncesionog ugovora i zvaničnog plana parcelacije, ukoliko su riješeni imovinsko-pravni odnosi za parcele koje su u privatnom vlasništvu.